

Курсов проект

Превод Корнелий Тацит, Анали, първа книга

учебна 2005/2006 година

Ръководител на проекта: доц. д-р Недялка Георгиева

[1] Отначало царе управлявали град Рим; свободата и консулската служба установил Луций Брут. Диктатурите били временни; нито властта на децемвирите имала давност повече от две години, не траели дълго и правата и консулските пълномощия на военните трибуни; нито властването на Сула, нито властването на Цина били продължителни; могъществото на Помпей и Крас бързо преминало у Цезар, а оръжието на Лепид и Антоний у Август, който под името принцепс приел под властта си длъжностите на изтощената от гражданските войни държава. Но благополучието и несполуките на древния римски народ са описани от известни историци, не липсват дарования и описания с изкусно красноречие за управлението на Август, докато не ги отвратило нарастващото нископоклонничество. Делата на Тиберий, Калигула, Клавдий и Нерон, докато били на власт, били съчинени лъжливо поради страх, а след смъртта им – поради неотдавнашната омраза към тях. За това имам намерение да предам накратко и при това последните дни на Август, подир това принципата на Тиберий и другите (след него), без гняв и пристрастие, причините за които са ми чужди.

[2] След гибелта на Брут и Касий, републиканската армия престанала да съществува; Помпей бил разбит край бреговете на Сицилия и Лепид бил лишен от власт; Антоний бил убит; от партията на Юлиевците не бил останали нито един водач, освен Цезар, който като се отказал от званието триумвир, наблягал на името консул и казал, че бил доволен да притежава трибунска власт, за да се грижи за народа. След като привлякъл към себе си войската с дарове, народа - с храни, всички - със сладостта на мира, малко по малко се издигал, привличал към себе си изземвал за себе си пълномощията на сената и на магистратите и законите, без никакъв противник, тъй като най-яроствните му противници били паднали или в бой, или от проскрипции, а от останалите благородници, колкото по-готови били за робуване, толкова повече те били издигани чрез богатства и почести и се издигали при били възкачвани от промяната на обществения строй; те предпочитали сигурното и настоящето пред миналото и опасното. Провинциите не отхвърляли това положение на нещата, понеже властта на сената и римския народ им внушавала подозрение, поради надпреварата между благородниците и алчността на магистратите, а подкрепата от страна на законите които били потъпквани чрез насилие, неправомерно домогване и подкупи, вече не съществувала.

[3] Впрочем като подкрепа на своята власт Август издигнал сина на сестра си все още много млад, Клавдий Марцел с понтификат и курулно едилство, а Марк Агрипа, от незнатен произход, но добър военачалник и боен другар в победи, издигнал с консулство две поредни години, а след като Марцел умрял, го взел за зет; Тиберий, Нерон и Клавдий Друз, негови доведеници, отличил с титлата император, макар че тогава всичките му роднини били още живи. Синове на Агрипа - Гай и Луций - въвел във фамилията на Цезарите и преди още да са станали мъже, въпреки че привидно отказвал, страстно желаел да бъдат провъзгласени за първенци на младежта и да бъдат номинирани за консули. След смъртта на Агрипа, Луций, когато отивал при испанската си войска, а Гай, когато се връщал от Армения, тежко ранен, ги грабнала преждевременна смърт или пък коварството на мащехата Ливия; и понеже Друз бил умрял преди това, единствен Тиберий бил още жив

от доведените му синове; към него били насочени всички дела: бил приет за син, за колега в управлението, за съдружник в трибунската длъжност и бил представен на всички войски, но не с тъмните интриги на майка си както преди, а открито и с насърчение. Понеже Ливия до такава степен била омаяла Август на стари години, че той прогонил на остров Планазия единствения си жив внук, Агрипа Постум, той бил необразован в добрите науки и също така глуповато буен заради здравината на тялото си, но все пак неуличен в престъпление. Но пък начело на осемте легиона, разположени на Рейн, поставил Германик, син на Друз и заповядал да бъде приет от Тиберий чрез осиновяване, макар че във фамилията на Тиберий имало юноша, но за да се облекне властта на повече опори. По това време нямало война освен тази срещу германите, която била по-скоро за измиване на срама от изгубената с Квинтилий Вар армия, отколкото от желание за разширяване на империята или пък за достойна плячка. В Рим положението било спокойно, държавните длъжности били със същите названия; по-младите били родени след битката при Акций, а повечето от възрастните - по време на гражданските войни: колцина били останали, които да са видели с очите си републиката?

[4] Прочие, след като общественият строй ред бил променен, не останало нищо от старите и почтени нрави; понеже след премахнатото равенство пред законите всички заповеди на принцепса се съблюдавали свято; не съществувал никакъв страх за настоящето, докато Август бил в разцвета на силите си и поддържал себе си и дома си в мир. След това с напредване на възрастта се измъчвал от болести и телесни недъзи, настъпил краят на живота му и началото за надеждата за преврат; малцина обсъждали напразно богатата на свободата, мнозина се страхували от гражданска война, а пък останалите я желаели. Голяма част от хората обаче разпространявали всевъзможни клюки за предстоящите владетели: Агрипа бил жесток и силно засегнат от опозоряването си, не бил нито по възраст нито по опитност годен за такава длъжност; Тиберий бил в зряла възраст изпитан във война но с онази вродена у Клавдиевия род надменност, у него избухвали много признаци за неговата жестокост, макар и да ги подтискал. Той самият от ранна възраст бил възпитаван в императорския дом; от млад му били струпани консулства и триумфи и в онези години, които прекарал като изгнаник на остров Родос под предлог за оттегляне, не мислил единствено за нищо друго освен за отмъщение, за притворство и за скритите си страсти. Към това се прибавяло и майка му с женското си властолюбие: хората говорели, че той трябвало да робува на жена и отгоре на това на двама младежи, които известно време щели да мъчат държавата, а някой ден щели да я разпокъсат.

[5] Докато тези и подобни неща били обсъждани, здравето на Август се влошавало и някои започнали да подозират съпругата му в престъпление. Понеже се бил разпространил слух, че преди няколко месеца Август с избрани довереници (обсъждал въпроса), но с един единствен придружител - Фабий Максим, отплавал за Планазия, за да се види с Агрипа; че там много сълзи били пролени от двете страни и имало признаци на привързаност и че от това се породила надежда, че младежът ще се върне в дома на дядо си: това, което Максим бил разкрил на съпругата си Марция, а тя на Ливия. Станало известно и на Цезар; скоро след това Максим умрял и нямало съмнение, че се е самоубил и на погребението му били чути вайканията на Марция, която обвинявала себе си, че е станала причина за смъртта на съпруга си. Както и да стоят тези неща, едва стъпил в Илирик, Тиберий бил повикан от майка си със спешно писмо; не било достатъчно ясно дали Тиберий сварил Август жив в град Нола или го намерил мъртъв. Понеже Ливия била укрепила със зорки стражи дома и постъпите и от време на време били разгласявани добри слухове за здравето на принцепса, докато при взетите мерки, които моментът изисквал, се разпространила едновременно вестта и че Август бил напуснал живота, и че Тиберий бил поел върховната власт.

[6.] Първата простъпка на новия принципат била убийството на Агрипа Постум, когото неподозиращ и невъоръжен центурионът, макар и подготвен духом, едва успя да убие. Относно този въпрос Тиберий не докладвал в сената: престорил се, че това били заповеди на баща му, с които наредил на трибуна, поставен за охрана, незабавно да убие Агрипа веднага щом самият той издъхне. Без съмнение, Август много сериозно се оплаквал от нравите на младежа, и въпреки че бил издействал изгнанието на младежа да бъде санкционирано със сенатско решение: все пак никога към никого от близките си не се бил показвал така жесток та чак до убийство, нито е вероятно, нито е за вярване да убие внука си заради сигурността на доведеника си. По-вероятно Тиберий и Ливия да са ускорили смъртта на внушаващия им подозрение и омраза младеж, Тиберий поради страх, а Ливия - от омразата на мащеха. На центуриона, който докладвал, както уставът повелява, че е изпълнена заповедта, Тиберий отговорил, че той не бил заповядал нищо и че отчет за деянието трябва да бъде даден пред сената. След като Салустий Крисп, съучастник в тайните решения (той бил изпратил на трибуна записката) разбрал за това, понеже се страхувал да не бъде подведен под отговорност, пък и било еднакво опасно да разкаже било лъжи, било истини, посъветвал Лидия да не разгласява тайните на императорския дом, решенията на приятелските кръгове, задълженията на войниците, и на Тиберий да не намалява силата на принципата като докладва всичко на сената и че същността на управлението се основава на нищо друго, освен да се дава сметка пред едного.

[7.] В Рим пък се впуснали в раболепие консули, сенатори, конници. Колкото по-знатен бил всеки един, толкова по-припрени били в лицемерието си и с престорени изражения на лицата, за да не изглеждат нито радостни от смъртта на принцепса, нито прекомерно тъжни от началото [на новия принципат], те смесвали сълзи с радост, вайкания с ласкателство. Секст Помпей и Секст Апулей първи се заклели в името на Тиберий Цезар и пред тях Сей Страбон и Гай Тураций, единият префект на преторианските кохорти, а другият на хранителните доставки; след това [се заклели] сенатът, войниците и народът. Тиберий предприемаше всички неща чрез консулите, така сякаш според древния обичай и се колебаеше да управлява: дори и постановлението, с което свиквал сенаторите в курията, издал в качеството си на народен трибун, заел длъжността по времето на Август. Текстът в едикта бил кратък и непретенциозен: че той има намерение да се посъветва относно почестите на баща си, че няма да се отдели от тленните му останки и че това единствено нещо ще приеме от обществените задължения. Но след смъртта на Август, той дал разпореждане на преторианските кохорти в качеството си на император; разпореждал се с охраната, с войската и с всички останали неща на императорския двор; войници го съпровождали и на форума, и в сградата на сената. Изпратил писмо до войските, сякаш вече се бил сдобил с принципата, в нищо не се бавел, освен когато говорел в сената. Причината била особена – от страх да не би Германик, в чиито ръце имало толкова много легиони, разчитал на огромни помощни войски, и бил изключително обичан от народа, да предпочете да притежава властта, отколкото да се надява. Все пак се съобразявал общественото мнение, за да изглежда по-скоро избран и призван от държавата, отколкото че се е намъкнал във властта чрез домогването на жената на принцепса и чрез осиновяването на един старец. След това станало известно, че се е преструвал на колеблив, за да проникне дълбоко в желанията на първенците: понеже като тълкувал превратно думите и израженията на лицата им, приемал всичко (казано от тях) за обвинение.

[8.] В първия ден след смъртта на Август не позволил да се обсъжда в сената никакъв въпрос, освен за погребението на Август, чието завещание, донесено от весталките, определяше за наследници Тиберий и Ливия. Ливия била приета в семейството на

Юлиевците и получила името на Август; на второ място като наследници били вписани внуците и правнуците, на трето място Август бил вписал първенците на държавата, повечето му били ненавистни, но от суетност и за слава у поколенията. Завещанието не надхвърляло това на обикновен гражданин, освен че завещал на народа и плебса 43 500 000 сестерции, а на войниците от преторианските кохорти всеки по 1000 сестерции, на градската полиция по 500, а на легионерите и кохортите от римски граждани - по 300 сестерции. Тогава започнали да се обсъждат въпросите за погребалните почести; от тях най-забележителни били предложенията на: Гал Азиний – да се мине през триумфална арка, а пък Луций Арунций - да бъдат носени пред шествието наименованията на законите и имената на победените от него народи. Месала, син на Валерий, добавил да бъде подновена клетвата в името на Тиберий; запитан от Тиберий дали е направил това предложение по негово внушение, отвърнал, че се бил изказал по собствено желание и че по въпроси за държавата, макар и с риск да го обиди, ще си служи само със собствено решение: единствено този тип подмазвачество се запазил. Сенаторите настоявали да носят тялото към кладата на раменете си. Тиберий отклонил предложението с високомерна скромност, предупредил народа с едикт, да не стане както някога, когато поради прекомерни усърдия били смутили погребението на божествения Юлий, с искането си тялото да бъде изгорено на форума, а не на определеното място на Марсово поле. В деня на погребението войниците стояли сякаш за охрана и това предизвикало многобройни насмешки у хората, които или сами били видели, или били слушали от родителите си за онзи знаменит ден на непознатото до този момент робство и на свободата, нещастно възвърната, когато убийството на диктатора Цезар на едни се струвало ужасно деяние, а на други прекрасно: а сега погребвали принцепс старец след продължително властване, при това с осигурени средства за наследниците срещу републиканското управление - та несъмнено и военна сила трябва да го охранява, за да мине неговото погребение спокойно.

[9.] След това много приказки били изприказвани за личността на самия Август и повечето хора се дивели на безсмислици, че един и същ се случил денят на приемане на властта от принцепса и последен за жизнения му път, че починал в дома и стаята си в град Нола, в която и баща му Октавий бил умрял. Бил обсъждан и броя на консулствата, с който бил достигнал броя на тези на Валерий Корв и Гай Марий заедно, била коментирана приеманата в продължение на 37 години трибунска власт, че бил получил титлата император 21 пъти и че многократно се възобновявали други почетни звания и му се присъждали нови. Но сред разумните хора по различен начин животът му бил или превъзнасян, или порицаван. Едните твърдели, че от синовна привързаност към баща си и от кризата в държавата, в която не действал никакъв закон, бил подтикнат към гражданска война, която нито може да се подготви, нито може да се извърши с почтени средства. Отстъпвал в много неща и на Антоний и на Лепид, стига само да отмъсти на убийците на баща си, но след като Лепид бил загубил обществено влияние заради глупост, а пък Антоний бил изпаднал на дъното заради собствените си страсти, нямало никакво друго лекарство за размирната държава, освен да бъде управлявана от един човек. Все пак държавата била устроена не като царство, нито като диктатура, а като принципат; сега империята била оградена и от Океана и от много далечни реки; легиони, провинции, флота били свързани помежду си; било установено сред гражданите правосъдие и умереност в отношенията със съюзниците.

[10.] Говореше се и обратното: че привидно обичта и почитта към родителя и тежкото положение на държавата са били използвани за завземане на властта: прочие взел управлението поради силно желание за властване, ветераните били привлечени чрез щедри раздавания, още младеж като частно лице си бил подготвил войска, след като легионите на консула Антоний били подкупени, била симулирана привързаност към Помпейанската

партия; скоро след това когато с декрет на сената получил знаците на длъжността претор, след като Хирций и Панса бяха убити, било от техните врагове, било Панса от влятата в раната му отрова, а пък Хирций от собствените си войници или от замислилия това коварно дело Цезар, но той получил войските и на двамата; изтръгнал консулство, въпреки волята на сената, а и войските, които бил получил срещу Антоний, обърнал срещу държавата; направил проскрипции на гражданите и наредил подялба на земите, неodobreno дори от онези, които го били извършили. Но да допуснем, че смъртта на Касий и двамата Брутовци се отдавала на враждебност към тях заради смъртта на баща му, макар че дългът повелява да личната вражда да отстъпи пред общественото благо: но Помпей бе измамен чрез призрака на мира, а Лепид от маската на приятелството, след това Антоний, обвързан чрез договорите от Тарент и Брундизий и привлечен със сестрата на Август, със смъртта си изкупил това коварно роднинство. Без съмнение след това настъпил мир, но кървав: пораженията на Лолий и Вар, убийствата в Рим на хора като Варон, Егнаций, Юл. Хората не се въздържаха и от личните му афери: след като била откъсната съпругата на Нерон и Октавиан като на подигравка запитал понтифиците дали ако Ливия заченела, но не родила, можела да се омъжи законно; говорили за разточителството на Квинт Тедий и Ведий Полион; накрая казвали, че Ливия била ужасна като майка на държавата и била непоносима като мащеха в дома на Цезар. И не останала никаква почит към боговете, след като Октавиан Август пожелал да бъде почитан в храмовете и със статуи, чрез фламици и новосъздадени жречески колегии. Не приемал като наследник Тиберий заради обич или загриженост за държавата, а понеже бил съзрял неговата арогантност и жестокост и търсел слава за себе си чрез огромния контраст. Понеже Август няколко години по-рано, когато искал за втори път от сената трибунската власт за Тиберий, макар речта му да била хвалебствена, подхвърлил намеци относно вида, начина на живот, нравите му, които уж извинявайки укорявал. Впрочем след като било извършено погребението според обичая, му бил определен храм и божествени почести.

[11] След това молбите били насочени към Тиберий. А той разсъждавал на дълго и на широко за големината на властта, за своята скромност. Единствено промисълът на божествения Август бил способен на такъв товар: той, бидейки повикан от него, бил научил от опит колко мъчно, колко подвластно на съдбата било бремето на държавните отговорности, за това в общество, осланящо се на толкова знатни мъже не трябвало всички неща да се съсредоточават у един човек: мнозина с обединени усилия по-лесно биха изпълнявали държавните длъжности. Имало повече достойнство в тази реч, отколкото достоверност; и думите на Тиберий дори за нещата, които не искал да скрие било по природа, било по навик, винаги били неясни и колебливи: тогава обаче, старейки се да скрие дълбоко чувствата си, все повече се оплитал в съмнителна и двулична реч. Но сенаторите, чиито единствен страх бил да не би да им проличи, че го разбират, започнали да проливат сълзи, оплаквания, обещания; прострели ръце към боговете, към статуята на Август, към неговите колене, когато той заповядал да се оповести и да се прочете бележка от Август. В него се съдържал държавния бюджет: какъв бил броят на въоръжените граждани и съюзници, колко флота, васални царства, провинции, преки и косвени данъци, потребности и издръжка на армията, всички неща Август бил записал собственоръчно и бил добавил препоръката империята да се държи в тези ѝ граници, било заради страх, било от завист.

[12] Междувременно, когато сенатът го ударил на най-унизителни молби и кленви, Тиберий случайно казал, че не бил способен да властва над цялата държава, но все пак щял да поеме под покровителството си онази част от нея, която му се поверява. Тогава Азиний Гал попитал: “Цезаре коя част от държавата искаше да ти поверим?” Изумен от

неочкования въпрос, Тиберий замлъкнал за малко и после, след като си събрал мислите, отговорил, че поради неговата скромност никак не му подобавало да избира нещо или да избягва нещо, от което изобщо би предпочел да се откаже. От друга страна Гал (понеже разпознал обидата на лицето), казал, че не го бил попитал за това, не за да раздели Тиберий това, което не може да бъде разделено, а за да потвърди ясно с признанието си, че частите на държавата са неделими и че тялото на държавата било единно и трябвало да бъде управлявано по волята на един човек. Към това добавил хвалби за Август и припомнил на Тиберий неговите собствени победи, които в мирно време бел постигнал в продължение на толкова много години. Но не успял да смекчи гнева му – омразен му бил още отпреди, понеже се оженил за Випсания, дъщерята на Агрипа, която някога била съпруга на Тиберий и се самоизтъквал повече, отколкото подобавало на обикновен гражданин, а и бил наследил високомерието на баща си Азиний Полион.

[13] След това Луций Арунций взел думата, чиято реч, малко отличаваща се от тази на Гал, също обидила Тиберий, макар да не таеял никакъв стар гняв към Арунций, но изпитвал подозрение към богатия, решителен, надарен с изключителни качества и ползващ се със същата обществена слава Арунций. Понеже Август, когато обсъждал в последните си беседи кои биха отказали да заемат мястото на принцепса, макар да били достатъчно способни, или кои били неспособни, но биха пожелали или кои и биха могли, и биха искали, беше казал, че Манлий Лепид бил способен, но би отказал, Гал Азиний силно жelaел, но не му било по силите, но че Луций Арунций бил изключително достоен и ако му се удадяла възможност, би се осмелил. Авторите са единодушни по отношение на първите имена, а докато някои споменават вместо Арунций, Гней Пизон. Скоро всички те, освен Лепид, били обвинени по настояване на Тиберий в различни престъпления. Квинт Хатерий и Мамерк Скавър също засегнали подозрителната душица на Тиберий: Хатерий, когато казал “Докога ще търпиш, Цезаре, държавата да няма водач?”; а Скавър, понеже бил казал, че се надявали молбите на сената да не останели безуспешни, тъй като Тиберий не бил спрял консулското постановление в качеството си на народен трибун. Тиберий веднага се нахвърлил върху Хатерий; а Скавър, на когото се разсърдил изключително много, подминал с мълчание. Уморен от виковете на всички, и от исканията на всеки един поотделно, постепенно склонил, но не да признае, че щял да поеме властта, а за да спрели да го молят, пък той да отказва. Известно било, че след като Хатерий отишъл на Палатина, за да помоли за прошка, се хвърлил към коленете на Тиберий, докато той се разхождал и едва не бил убит от охраната, защото Тиберий било случайно, било спъвайки се в ръцете му, паднал. Тиберий не се смилил даже от риска да накаже толкова достоен мъж, чак докато Хатерий не помолил Ливия и благодарение на нейните най-настойчиви молби бил защитен.

[14] Голямо било нископоклонничеството на сенаторите и към Ливия. Едни смятали, че тя трябвало да бъде наречена родителка, други – майка на родината, а повечето, че към името на Цезар трябвало да се прибави “син на Юлия”. Самият Тиберий, макар често да казвал, че почестите спрямо жените трябва да бъдат умерени и че той също щял се придържа към тази умереност в почестите, които му били присъждани, а бил чак болен от завист, понеже смятал, че приемайки възвеличаването на издигането на майка му е като омаловажаване на неговия авторитет, не позволил да ѝ се назначат ликтор и ѝ забранил да издигне олтар на Осиновяването и всякакви подобни неща. Но за Германик Цезар поискал пожизнена консулска власт и пратил легати, които да му докладват и едновременно с това да изразят съболезнования във връзка с кончината на Август. За Друз не се изисквало такова назначение, поради това, че бил избран за консул и той без това се намирал в Рим. Съобщил имената на 12 кандидати за претура – брой, определен от Август и въпреки че

сенатът помолил да увеличи броя им, той се заклел, че нямало да го промени.

[15] Тогава за първи път комициите били прехвърлени от Марсово поле в сградата на сената: понеже до този ден, макар че най-важните неща ставали по решението на принцепса, някои по-незначителни задачи можели да се решат по настояване на трибуните. И народът не оплаквал отнетото си право, освен с лек отзвук, а пък сенаторите си отдъхнали, понеже ги бил освободил от подкупи и унижителни молби, та на драго сърце приел предложението. Тиберий в качеството си на принцепс рекъл, че няма да номинира повече от четирима кандидата, които трябвало да бъдат избрани без те да си направят отвод и без да правят предизборна кампания. Междувременно народните трибуни помолили да им бъде разрешено на свои разноски да устроят игри, които по името на Август да бъдат наречени Августалия. Но било дадено разрешение да влязат в календара, да бъдат отпуснати средства от държавната хазна и било наредено народните трибуни в цирка да се появят с одежди на триумфатори, но не им било позволено да пристигнат в цирка в триумфални колесници. Скоро след това ежегодният празник бил прехвърлен към претора, комуто се падало да завежда съдопроизводството между граждани и чужденци.

[16] Такова било положението на градските дела в Рим, когато избухнал бунт при Панонските легиони единствено поради това, че смяната с нов принцепс дала възможност за безредици, а от гражданската война надежда за облаги. В летния лагер се съсредоточили 3 легиона под командването на Юний Блез, който, като разбрал за смъртта на Август и възкачването на Тиберий, освободил войниците от обикновените им задължения било от радост, било заради траура. Оттам войниците започнали да се веселят, да се препират, да дават уши на приказките на всеки непрокопсаник, най-после пожелали разкош и безделие и започнали да презират труда и реда. Имало в лагера някакъв си Перцений, някога предводител на театрална трупа, сега прост войник с безсрамен език, обучен в театралната наука на подбуждане на тълпата. Той, съмнявайки се в състоянието на военната служба след Август, постепенно подбуждал неопитните войници привечер, а след като се разотивали добрите войници, събирал около себе си всички най-лоши елементи. Той постепенно започнал да подстрекава безхитростни войнишки души и любопитстващи каква ще бъде военната служба след Август и в среднощни разговори или привечер и след като всички читави войници се разотивали, той събирал най-лошите.

[17] Най-накрая след като вече се явили и други участници в бунта, той сякаш говорещ пред събрание запитал защо те, подобно на роби, изпълнявали заповедите на шепа центуриони и още по-малко трибуни. (Той казал) кога щели да се осмелят да искат настоятелно облекчения, ако не се обърнели било с молби, било с оръжия към новия и още неутвърден принцепс? През толкова години достатъчно ги били онеправдавали с незаинтересоваността си, понеже били изтърпели по 30 или 40 години, докато остарели и на повечето телата били осакатени от рани. Дори за уволнителите се това не бил краят на военната служба; зачислени в запаса понасяли същите трудности макар и под друго име. И ако някой войник оцелее след толкова сражения, бивал завлечен в незначителни места, където под името обработваеми земи, получавал мочурливи блата и планинска пустош. Без съмнение самата военна служба била тежка и недоходоносна: душата и тялото се оценявали на десет аса дневно: от тях дрехи, оръжие, палатка, от тях и за откупуване от жестокостта на центурионите и освобождаването от наряд. И наистина боят с пръчки, раните, тежките зими, изморителните лета, свирепата война и безплодният мир били постоянни. Нямамо друго облекчение, освен ако военната служба се държала при определените условия да им се плаща по един денар на ден и шестнадесетата година да се определи за край на службата, да не бъдат задържани по-дълго под знамената, а

полагаемите им се парични средства да им се изплащат в самия лагер. Нима преторианските кохорти, които получавали по два денария на ден и които след 16 години били връщани при близките си, понасяли толкова рискове? Той не желяел да подценява заслугите на градските стражи; но все пак войниците се намират сред дивите племена съзирали врага от палатките си.

[18] Войниците един през друг зашумели, отправяйки различни възбудени възгласи, едни показвали белезите от камшиците, други белите си коси, мнозина - изтърканите си униформи и голи тела. Най-накрая до там стигнали в беса си, че настояли трите легиона да се смесят в един. Отказали се поради съперничество, понеже всеки искал тази почит за своя си легион, се обърнали с друго предложение и събрали на куп трите орли и знаците на кохортата. Едновременно с това струпали закуп чимове, издигнали платформа, за да бъде по-високо разположението им. Докато трескаво се занимавали с тези неща, Блез пристигнал и започнал да порицава и да задържа отделни войници викайки: “ По-скоро изцапайте ръцете си с моята кръв: да убиете легат е по-леко престъпление, отколкото да измените на императора. Аз или жив ще запазя верността на легионите, или със своята смърт ще ви подтикна да се разкаете.”

[19] Въпреки това с чимовите продължили да издигат насип и вече се стигал човешки ръст, когато най-накрая, сломени от упоритостта му, се отказали от начинанието си. Блез с голямо красноречие казал, че исканията на войниците не трябвало да стигат до Цезар чрез безредици, нито старите войници са искали от старите пълководци такива необичайни неща, нито самите те от божествения Август. Едва ли сега е моментът да обременяват с грижи принцепса в самото начало на управлението му. Ако все пак по време на мир настоявали да получат такива неща, каквито дори победителите в гражданските войни не били изискали, защо противно на обичайното подчинение и войнска дисциплина в армията замисляли насилие? Нека да определели пратеници и да им дадели поръчения в негово присъствие. С викове одобрили синът на Блез, който бил трибун, да бъде натоварен с това пратеничество и да моли за войниците уволнение от военната служба след шестнадесетата година. Останалите поръчения те щели да му възложат, когато първите се увенчаели с успех. След заминаването на младежа било сравнително спокойно, но войниците започнали да се държат нахакано, понеже това, че синът на командира им бил в качеството си на молител за общото благо, достатъчно ясно показвало, че чрез изразена принуда те са получили каквито неща, не биха могли да получат чрез смирени молби.

[20] Междувременно манипулите, изпратени преди избухването на бунта в град Навпорт, за да строят пътища, мостове и други военни съоръжения, след като чули за бунта в лагера обърнали знамената обратно и след като задържали центурионите, ги осмивали с насмешки и обиди, най-накрая с бичове и особено явен бил гневът срещу Ауфидиен Руф, който бил префект на лагера, като го смъкнали от носилката и го си натоварили с военен багаж, го подкарвали към първата бойна редица, като често го питали с насмешка дали охотно понасял толкова тежкия товар и толкова дългия път. Понеже Руф, дълго време бил обикновен войник, после центурион, скоро след това префект на лагера, бил привикнал на суровата и стара военна дисциплина, изпитан във военните задължения и трудности и толкова безпошаден, понеже сам той я бил изтраял.

[21] При тяхното появяване в лагера бунтът избухнал отново и те, безредно, започнали да опустошават околностите. И Блез заповядал неколцина натоварени с най-много плячка да бъдат наказани с бичове за сплашване на другите и защото все още центурионите и надеждните войници се подчинявали на легата. Тези пък бичуваните се

противопоставяли на влачещите ги и прегръщали коленете на околните, ту като викали имената на отделни хора, ту на цялата центурия, към която всеки принадлежал, зовейки кохортата и легиона, като крещели, че всеки го заплашвало същото това нещо. Едновременно с това хулели легата, призовавали небето и боговете за свидетели, не правили нищо друго, освен всичко възможно за предизвикване на омраза, състрадание, страх и гняв. Отвсякъде се стичат войни и след като шурмували карцера, ги освободили от оковите, укрили в своите редици дезертъори и осъдени за углавни престъпления.

[22] След това бунтът се разrazil още по-силно и се увеличили водачите на метежа. И някой си Вибулен, редови войник, като бил повдигнат пред трибунала на раменете на наобиколилите го, се обърнал към тълпата, която чакала намеренията му, той казал: “ Вие наистина върнахте светлината и живота на тези невинни и нещастни войници: но на мен кой ще върне живота на брат ми, кой ще върне брат ми на мен? ми върне брата? Той бе изпратен при вас от германската армия да се обсъдят въпросите за общото благо и снощи Блез го закла чрез своите главорези, които държи и въоръжава за вашата гибел. Отговори, Блезе, къде си захвърлил трупа: дори враговете не лишават от погребение убития. Щом успокоя моята мъка с целувки и сълзи, заповядай аз също да бъда убит, щом като биваме убивани невинни единствено защото се загрижихме за ползата на легиона.“

[23] Възпламенявал думите си чрез плач, удряйки с ръце гърдите и лицето си. След като разбутал онези, които го носели на рамене, се претърколи през глава и търкаляйки се около краката на някои, предизвика такова объркване и ненавист, че една част от войниците се пръснали в търсене на гладиаторите, които били на служба при Блез, други войници оковали останалите му роби, трети били пръснати в търсене на трупа. И ако не се било разкрило бързо, че нямало никакво тяло и че робите, след като им били приложени мъчения, отрекли убийството и че той нямал никакъв брат, близо били до убийство на легата. Все пак изгонили трибуните и префекта на лагерите, като разграбили багажа на прогонените и бил убит центурионът Луцилий, на когото с войнишки шегги бил поставен прякорът “Дай друга”, понеже всеки път когато чупел пръчка в гърба на войник с отчетлив глас искал втора и после трета. Другите се изпокрили, като бил задържан единствено Юлий Клемент, който поради своята природна находчивост бил смятан за подходящ за предаване на искания. Дори войниците от осмия и петнадесетия легион започнали да се готвят да воюват помежду си, понеже единият легион (осми) желаел смъртта на центурион по прякор Сирпик, другият легион го бранел, ако войниците от деветия легион не били вмъкнали молби между спорещите, а срещу упорстващите – заплахи.

[24] Тези слухове притеснили Тиберий, макар и потаен и най-вече скривал всички неприятни новини, тези слухове го бил подтикнали да изпрати сина си Друз с видни граждани, заедно с две преториански кохорти, без да му заръча нещо определено, а за да се погрижи според случая. Кохортите били свръх обичайното подсилени с отбрани войни. Заедно с него тръгнала и голяма част от преторианската конница и елитна част от германски конници, които по това време пазеха императорската особа. Заедно с това за колега му бил даден Елий Сеян, префект на преторианците – той му бил назначен за колега от баща си Страбон, който имал голям авторитет пред Тиберий. Елий Сеян, наставник за младежа и да напомня на всички останали очакващите ги опасности и награди. Когато Друз се приближил към лагера, насреща му се наредили легионите, сякаш по задължение, не така радостни както обикновено, нито блестящи със снаряжението си, ами с мръсни дрехи и изражения на лицата, показващи по-скоро упорство, макар че имитирали печал.

[25] След като влязъл в лагера, метежниците укрепили вратите със стражи,

заповядали крупни войнишки отряди да се скрият на определени места в лагера, останалите наобиколили трибунала с огромно множество. Друз стоял, като искал тишина настоятелно с ръка, колкото пъти обръщали поглед към множеството, метежниците потрепервали от заплашителни възгласи и при вида на Друз; изпадали в трепетен страх, неясен шепот, неясен шепот, страхотен вик и внезапна тишина; от противоречиви душевни възбуждения те ту изпадали в плах страх, ту колебливо на свой ред плашели другите. След като гълченето било прекратено, Друз прочел писмото на баща си, в което било написано, че за самия Тиберий грижата за преславните му легиони била на първо място, с които той бил понесъл много войни; след като скръбта в душата му се оттеглела, той възнамерявал да докладва пред сената относно техните искания; междувременно бил изпратил сина си, за да ги удовлетвори незабавно; останалите трябвало да бъдат предоставени на сената; не било редно сенатът да изглежда лишен от правото на помилване и наказание.

[26] Било отговорено от събранието, че на центуриона Клемент били възложени техните искания. Той започнал да говори за военната служба с освобождаване от 16 година, за наградите накрая на военната служба, за това една денария да бъде дневната надница и ветераните да не бъдат викани като запасници. Когато Друз при тези искания привел като довод, че тези неща били в компетенцията на сената и баща му, бил прекъснат с викове. Защо бил дошъл като нямал правомощия нито за увеличаване на военните заплати, нито за облекчение на мъките им, никакви правомощия да направи нещо добро? Но Бога ми, най-после на всеки му се позволява да ги бие и убива. Някога Тиберий се криел зад името на Август и често подвеждал желанията на войниците. Сега пък Друз използвал същите уловки. Никога ли нямало да дойде някой друг, освен синовете на императорското семейство? Със сигурност необичайно било това императорът да отнася към сената единствено нещата, които засягали благото на войската. Следователно трябвало ли сенатът да бъде запитван и всеки път, когато били обявявани наказания или сражения; или наградите са у господарите, а пък наказанията са произволни?

[27] Накрая напуснали трибунала и щом като някой от преторианците или от свитата на Друз им се изпречел на пътя, го заплашвали с юмруци, като повод за размирици и начало на сблъсък, разгневени най-вече на Гней Лентул, понеже превъзхождал останалите по възраст и по военна слава, освен това смятали, че възпирал Друз от отстъпки и пръв бил порицал тези войнишки искания. Скоро след това като видял, че се намира в опасност и се оттеглил с Друз в зимния лагер, го наобиколили войници, които го запитали на къде се бил запътил, при императора или при сенаторите, за да можел и там ли да се възпротивял на исканията на легионите. Едновременно с това се метнали върху него и започнали да го замерват с камъни, той, кървящ от удара на камък и сигурен в смъртта си, бил спасен от притичалите се войници от свитата на Друз.

[28] Случайността успокоила нощта, пълна със заплахи, която щяла да избухне в престъпление. След като небето било чисто, изведнъж луната на ясно небе се потънала в тъмнина. Войниците, незапознати с причината за затъмнението, го приели като знамение за настоящите събития, сравнявайки със своите трудности изчезването на нощното светило и мислели, че щели да приключат успешно начинанията, ако се върнел блясъкът и светлината на богинята луна. И така те засвирили със звук на бронзови инструменти, медни тръби, туби и рокове и когато луната светела по-силно, се радвали, когато била потъмня, скърбели. И след като появилите се облаци я скрили от погледа на войниците, те повярвали, че е скрита в мрака, и както, веднъж смутени, човешките умове са податливи на суеверие, така започнали да се оплакват, че това предвещавало за тях вечно нещастие и че боговете се били отвърнали от техните начинания. Цезар решил, че трябва да използва тази

промяна в настроенията и този случай, който му бил предоставен, трябвало да бъде обърнат към разумната страна на нещата и заповядал да бъдат заобиколени палатките на бунтовниците. Повикал центуриона Клемент и други центуриони, които заради добрите си качества били любимци на тълпата прости войници. Те се внедрили сред патрулите, караулите, стражите при портите, дали надежди, заплашили със страх. “До кога непрекъснато ще обсаждаме сина на императора? Какъв ще е изходът на спора? Пред Перцений и Вибулен ли ще трябва да се кълнем, Перцений и Веболен ли раздават заплатите на войниците и земи на отслужилите? На края вместо Нероновците и Друзовците ли ще вземат властта на римския народ? Защо не можем по-скоро, както сбъркахме във вината, така първи да се разкаем? Бавно стават делата, които се искат за всички, частното благоволение веднага се получава”. С разколебани умове от тези разговори и изпълнени с взаимно подозрение разделят новопостъпилите от ветераните, легионите един от друг. Тогава се върнало бързо желанието за подчинение, изоставили портите, върнали на местата им знамената, които били струпани в началото на метежа на едно място.

[29] На сутринта Друз свиква войнишко събрание и макар да не бил красноречив, укорил с вроденото си благородство предишните действия, одобрил настоящите; казал, че няма да отстъпи на страха и заплахите: ако видел, че се обръщат към умереност, ако чуел да го молят коленопреклонно, щял да пише на баща си, той бидейки умилостивен, да приеме исканията на легионите. По молба на войниците при Тиберий отново били изпратени Блез и Антоний, римски конник от свитата на Друз, и Катоний Юст, който бил центурион от първия легион. След това имало разногласия в свитата на Друз, понеже едни смятали, че трябва да се изчакат легатите и междувременно войската да бъде омилостивена с любезности, а други смятали, че трябва да се действа с по-строги средства: нищо умерено не може да всее страх у тълпата, когато тя не се бои, но щом веднъж бъде изплашена, тя може да бъде презряна безнаказано. През цялото време докато суеверието я притискало, от страна на пълководеца трябвало да бъде внушен страх у простите войници, след като били премахнати подстрекателите на метежа. Друз имал склонност към крайности: заповядал да повикат Вибулен и Перцений и да бъдат убити. Мнозина автори предават, че били заровени в палатките на военачалника, а други - че телата им били хвърлени отвъд насипа за назидание.

[30] Тогава били издирени всички изявени метежници, една част от тях бродели извън лагера, те били избити от центурионите от войниците от преторианската кохорта, а други, като доказателство за вярност, били предадени от собствените си манипули. Преждевременно настъпилата зима била увеличила грижите на войниците с постоянни дъждове и при това толкова бурни, че войниците не само не можели да излязат от палатките си и да се срещат помежду си, а и с мъка могли да опазят своите военски знаци, които били отнасяни от вихрушките и водната маса. Гневът на небето продължавал да трае; не напразно небесните светила гаснат срещу нечестивците, вилнеят бури: нямало никакъв друг цяр за бедите, освен ако не напуснели злополучния и осквернен лагер и след като всеки изкупи своята вина, да се върнат в зимния лагер. Първо осмият, сетне петнадесетият се върнали в своите си земи: войниците от деветия легион се развикали, че трябвало да бъде дочакан отговорът на Тиберий. Скоро отчаяни от заминаването на другите, по своя воля изпреварили това, което им налагала необходимостта. И Друз, без да дочака завръщането на пратениците, и понеже нещата достатъчно се били успокоили, се върнал в Рим.

[31] По същото време и по същите причини се разбунтували германските легион и колкото повече били, толкова по-жесток бил метежът им и била възникнала голяма надежда, че Германик нямало да пожелае да търпи властта на другия и че ще се повери на легионите, които със своята сила щели да увлекат всички останали въоръжени. Две били войските при брега на Рейн; горната била под властта на легата Гай Силий, а за другата – долната се грижел Цецина. Върховното командване принадлежало на Германик, който тогава бил зает със събирането на данъци от Галиите. Но тези войници, които ръководел Силий, с раздвоени чувства наблюдавали развитието на бунта на другите: пък войниците от долната войска изпаднали в ярост, като началото на бунта било положено от двадесет и първия и петия легион, сетне били увлечени войниците от първия и двадесетия легион, понеже те се намирали на летен лагер в земите на убиите и прекарвали времето си в почивки и в леки военни упражнения. И когато чули за смъртта на Август, новобранците от наскоро проведеня в Рим набор, които били свикнали на разпуснатост и не понасяли трудностите на войнишкия живот, увличали простичките умове на останалите войници с думите, че било дошло време ветераните да изискат своевременно уволнение, младите войници увеличение на заплатите, а всички те да искат край на мъченията и да отмъстят за жестокостта на центурионите. Тези думи били говорени от един Перцений не само пред Панонските легиони, но били изговаряни пред плахите уши на войниците, които се обръщали, за да зърнат други по-големи армии. Но бунтът имал многобройни лица и гласове и говорещите били мнозина: в техните ръце се намирала римската държава, чрез техните победи се била разширила държавата, тяхното прозвище приемали пълководците.

[32] Легатът не се противопоставил, понеже лудостта на болшинството отнела неговата непоколебимост. Обхванати от бяс, с извадени мечове се нахвърлили върху центуриона, понеже центурионите били най-древен обект на войнишката омраза и повод за тяхната ярост. И започнали да ги бичуват с пръчки, на всеки центурион по 60 тояги, за да изравнят числото в един легион: тогава бунтовниците хвърлили през вала или в Рейн бездиханните разкъсани тела на центурионите. Септимий, като избягал до трибунала, се хвърлил в краката на Цецина, но бунтовниците толкова настоятелно го изисквали, че Цецина бил принуден да им го даде. Пък Касий, който по-късно станал известен сред потомците с убийството на Калигула, тогава все още буен и смел младеж, си проправил път с меч си сред въоръжената и заобикалящата го тълпа. След това вече нито трибуните, нито префектите на лагерите имали власт. Бунтовниците разпределяли постове, нарядите и всички останали настоящи потребности. Това положение на нещата за тези, които вникват по-дълбоко във войнишката душа, щяло да бъде признак за големината и неукротимостта на бунта, понеже войниците не се водели нито по внушение на малцина, а еднакво се палели и смълчавали, така че с такова постоянство и единодушие, човек би помислил, че били управлявани.

[33] Междувременно, както вече казах, докато Германик събирал данъците, му било донесено, че Август бил починал. Той бил женен за внучката на Август и имал от нея няколко деца, самият той син на Друз, брата на Тиберий, внук на Август, но бил разтревожен от тайната омраза на чичо си и баба си, причините за която били още по-силни, понеже били неоснователни. Понеже римският народ много почитал паметта на бащата на Друз и вярвал, че ако Друз бил поел властта, щял да върне свободата – оттам и благоразположението към Германик, и същата тази надежда. Понеже младежът имал гражданска благонамереност, изключителна любезност, твърде различна от маниера на говорене и лика на Тиберий, твърде потайни и надменни. Към това се добавяли и женски вражди и омраза – Ливия като мащеха мразела и ревнувала Агрипина а и самата Агрипина,

била лесно избухлива, макар че от преданост и любов към мъжа си се стараела да обуздава неукротимия си нрав.

[34] Но колкото по-близо бил Германик до надеждата за върховна власт, толкова по усърдно действал в полза на Тиберий. Накарал да му се закълнат във вярност съседните секвани и общините на белгите. След това като чул за бунта на легионите, се отправил насреща им и ги намерил извън лагера, с погледи забити в земята, сякаш в разкаяние. След като минал вала, различни оплаквания започнали да се чуват. И някои войници като хванали ръката му под предлог да я целунат пъхнали пръстите му, така че да докоснел лишените от зъби уста; други протегнали изкривените си от старостта крайници. Той наредил войнишко събрание за войниците, които се били събрали около него и понеже изглеждали безпорядъчно сборище, да се разотидат по манипули – така и по-добре ще чуят неговия отговор – да изнесат пред строя знамената за да се различават отделните кохорти поне по това. Изглеждали объркани, да се разотидат по отделенията си: казал им, че така щели да чуват по-добре; отличителните знаци били изнесени напред, така че поне това да различава отделните кохорти, неохотно войниците се подчинили. Тогава като започнал речта си с почит към Август се отклонил в победите и триумфите на Тиберий, като с изключителни хвалби споменал за тези прекрасни деяния, които бил постигнал в Германията с тези легиони. След това прославил единодушието на Италия, лоялността на Галиите. Никъде никакви размирици и раздори. Думите му били чути в мълчание или при слаб ропот.

[35] Но щом като засегнал бунта, попитал къде им била войнската безупречност, непретенциозността на древната войнска дисциплина, къде били натирили центурионите си, те започнали да разголват телата си и да показват белезите си от раните, резките от бичуването. След това един през друг започнали да се оплакват от подкупите за уволнение, от ниското заплащане, от трудоемката работа и с конкретни примери се заоплаквали от насипите, от рововете, от събирането на фураж, на строителен материал, на дърва или при възникване на някаква друга необходимост, или че им била търсена заетост срещу безделие в лагерите. Като най-ожесточени се извисили гласовете на ветераните, които наброявали по 30 и повече години военна служба, те молели, изморени, да бъдат облекчени и да не намерят смъртта си сред същите тези мъки, а да се сложи край на тази толкова изнурителна военна служба и отдихът им да не е в нищета. Имало такива, които си искали завещаните от свещения Август пари, с най-добри пожелания към Германик; ако пожелал да вземе властта, ясно показали, че са в готовност. Тогава, сякаш заразен от престъпните им приказки, той подскочил от трибунала. Препречили оръжия на пътя му, когато си тръгвал, заплашвайки го ако посмее да не се върне обратно. Той пък извикал силно, че по-скоро ще умре, отколкото да наруши клетвата за вярност, сграбчил меч от ножницата на бедрото си и издигнал го насочил към гърдите си, ако не били стоящите наблизо и като хванали ръката му, я задържали със сила. Една отдалечена и струпана накуп група войници, колкото и невероятно да е за казване, пък и някои други, които дошли по-наблизо, го насърчавали да се самоубие. Някой си войник на име Калузидий му предложил извадения си меч с думите, че неговият бил по-остър. Това се сторило жестоко и непристойно дори за обхванатите от бяс войници. В един момент Германик бил завлечен от приятелите си в палатката си.

[36] Сетне там започнали да се съветват за мерките срещу метежа, понеже станало известно, че се подготвят пратеници, които да привлекат горната войска към същата тази кауза, било разгласено, че градът на убиите бил нарочен за опустошение и че ръце, отрупани с плячка, щели да се втурнат към разграбване на Галиите. Фактът, че врагът бил

оповестен за предвижданото римско нападение, увеличил страха им и се знаело, че врагът щял да нахлуе, ако бъде изоставен брега на Рейн; и означавал, че ако започнали да се въоръжават спомагателни отряди и съюзници срещу отстъпващите легиони, се предприемала гражданска война. Строгостта била пагубна, а снизходителността позорна: и в единия, и в другия случай било еднакво опасно за държавата да се отстъпи на войниците било във всичко, било в нищо. И така след като преценили помежду си възможностите, било решено да бъде написано от името на принцепса писмо, че давал уволнение на изслужилите по 20 години военна служба, условно да бъдат уволнени тези, които имат по 16, да бъдат задържани в запас, но освободени от други повинности, освен ако трябвало да бъде отблъснат враг и завещаните от Август пари, които искали, да им бъдат изплатени, при това двойно.

[37] Войниците усетили, че тези неща били измислени за случая и веднага започнали настойчиво да ги изискват. Уволнението бързо било извършено от трибуните, паричните заплащания били отложени до пристигането им в зимния лагер. Но петият и двадесет първия легион не отстъпили докато в летния лагер не били изплатени парите, които били събрани от пътните на самия Германик и неговата свита. Легатът Цецина върнал първия и двадесетия легион в града на убиите в отвратителен боен ред, понеже касите с пари, които били откънати от пълководеца били носени насочени сред бойните знаци и знамена. Германик след като се отправил към Горната войска, незабавно накрал да му се закълнат втория тринадесетия и шестнадесетия легион. Четиринадесетият легион малко бил проявил колебание: били му предоставени парите и уволнението, макар че войниците не били предявили искания.

[38] В земите на Хауките, ветераните, които охраняващи бунтовниците се легиони, вдигнали бунт и били възпрени за малко чрез незабавните убийства на двама войника. Това заповяда Манлий Ений, префект на лагера по-скоро като назидание отколкото от позволеното му право. След това, когато се усилило напрежението, избягал, но бил открит, след като скривалището му се оказало ненадеждно, той намерил опора във верността си: войниците не оскърбявали с това префекта си, ами военачалника си Германик и императора си Тиберий. И едновременно с това след като бяха уплашени бунтовниците грабнал знамето и се насочил към брега на Рейн, като викал, че ако някой напусне строя ще го счита за дезертър и върнал обратно войниците в зимния лагер, които макар да били разгневени все пак били стреснати.

[39] Междувременно пратеници от името на сената пристигнали при върналия се в града на убиите Германик. Там зимуваха два легиона, първият и двадесетият и току що уволнилите се ветерани, обърнати във вексилари. Страх обзел обезпокоените и тревожни от гузната си съвест: че пратениците са дошли по заповед на сената, за да отменят придобивките, които чрез бунт били спечелили. И както е присъщо за тълпата да намери виновник за бедствието дори и ако бедствието е измислено, обвинили Мунаций Планк, бивш консул, начело на пратеничеството, че е виновник за сенатското постановление. И след като се спуснала нощта, войниците решават да си вземат оставеното в дома на Германик знаме. Те се струпали на входа на къщата, разбили вратата, принудили чрез непосредствени смъртни заплахи измъкнатия от спалнята му Германик да им предаде знамето. След това като бродещи по улиците, те срещнали пратениците, които като научили за сплашването, се отправили към Германик. Нахвърлили се с обиди, заплашвали с убийство, най-вече Планк, чието достойнство го било възпряло от бягство. Нямамо друго спасение за него, изложен на опасност, освен лагера на първия легион. Там в лагера, като прегърнал отличителните знаци и знамето, се опитал да се предпази с тези светини и ако

знаменосецът Калпурний не го бил защитил от смърт, легат на римския народ щял да опетни с кръвта си олтарите в римски лагер, нещо, което е рядкост дори сред враговете. Сетне, с настъпването на деня, след като било възможно да се разпознаят кой военачалник, кой войник и осъзнали станалото, Германик влязъл в лагера и заповядал да му доведат Планк и го приел при себе си на трибунала. Тогава, упреквайки фаталното им безумие, казал, че се въздигнал отново не човешкият, а божият гняв; разкри им защо са дошли пратеници; скърбял за нарушената неприкосновеност на пратеничеството, за тежката и незаслужена обида спрямо самия Планк и също колко позор си бил навлякъл легиона, и тъй като войниците били по-скоро стреснати, отколкото успокоени, отпратил пратениците под охраната на спомагателна конница.

[40] В това тревожно време всички порицавали Германик защо не се бил оттеглил в лагера на горната армия, където щял да намери подчинение и помощ срещу отцепниците; достатъчно и предостатъчно бил вече натрупал грешки чрез уволнения на ветераните, плащания и прекомерна снизходителност. Ако на него не му бил мил животът, защо оставял при себе си малкия си син, бременната си жена между тези разбеснели се насилници на всякакво човешко и божествено право. Тях поне трябвало да върне на дядото и на държавата. Германик, след дълги разговори, убедил съпругата си да напусне лагера; тя, която не била съгласна, казвала, че е внучка на божествения Август и че не няма да се покаже недостойна пред опасностите. И най-накрая я отпратил със сълзи на очи, като прегръщал корема ѝ и общия им син. Пристъпвала редица от тъжни и нещастни жени, достойни за оплакване, съпругата на главнокомандващия като бегълка, носейки в ръцете си малкия си син, около нея ридаещите съпруги на свитата на Германик, които също заминавали с нея и не по-малко тъжни били тези, които оставили.